

VASTUVÕETUD TEKSTID

P8_TA(2015)0316

Aserbaidžaan

Euroopa Parlamendi 10. septembri 2015. aasta resolutsioon Aserbaidžaaniga kohtades (2015/2840(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Aserbaidžaaniga kohtades, eelkõige inimõiguste olukorda ja õigusriiki käsitlevaid resolutsioone,
- võttes arvesse ELi ja Aserbaidžaaniga vahel kujunenud suhteid, mis said alguse 1999. aastal ja mis väljenduvad Euroopa naabruspoliitika tegevuskava rakendamises, idapartnerluse loomises, läbirääkimistes ELi ja Aserbaidžaaniga vahelise assotsieerimislepingu sõlmimiseks ning Aserbaidžaaniga osalemises Euronesti parlamentaarses assamblees,
- võttes arvesse 25. märtsil 2015. aastal avaldatud Euroopa naabruspoliitika 2014. aasta eduaruannet Aserbaidžaaniga kohtades (SWD(2015)0064),
- võttes arvesse ELi-Aserbaidžaaniga Euroopa naabruspoliitika tegevuskava,
- võttes arvesse Euroopa Ülemkogu eesistuja Donald Tuski 22. juuli 2015. aasta sõnavõttu pärast tema kohtumist Aserbaidžaaniga presidendi Ilham Alijeviga,
- võttes arvesse Euroopa Liidu inimõiguste eriesindaja Stavros Lambrinidise visiiti Bakuusse 23.–26. veebruaril 2015,
- võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülemvoliniku Zeid Ra'ad Al Husseiniga 8. septembri 2015. aasta avaldust, milles mõistetakse hukka kodanikuühiskonna ja sõltumatute häälte jätkuv allasurumine Aserbaidžaanis,
- võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni asepresidendi Federica Mogherini ja volinik Johannes Hahni avaldusi juhtivate ajakirjanike ja inimõiguste kaitsjate hiljutise kinnipidamise, vangistamise, süüdimõistmise ja mõrvamise kohtades Aserbaidžaanis,
- võttes arvesse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) alalise erinõukogu 19. augusti 2015. aasta kohtumisel nr 1064 Viinis tehtud ELi avaldust

inimõiguste kohta Aserbaidžaanis,

- võttes arvesse Euroopa Nõukogu peasekretäri Thorbjørn Jaglandi hiljutisi avaldusi Hadia Ismailova juhtumi ning Aserbaidžaanis rahu ja demokraatia instituudi direktori Leyla Yunuse ja tema abikaasa Arif Yunuse juhtumi ning Aserbaidžaanis ajakirjaniku Rasim Alijevi mõrva kohta,
 - võttes arvesse 5.–9. juulil 2015 toimunud OSCE parlamentaarse assamblee iga-aastaselt istungjärgul vastuvõetud Helsingi deklaratsiooni, milles mõistetakse hukka ajakirjanike ja inimõiguste kaitsjate jätkuv tagakiusamine ja vangistamine poliitilistel ajenditel mitmes OSCE liikmesriigis ning väljendatakse muret maksu- ja haldusalaste õigusaktide jätkuva väärkasutamise pärast nende tegude õigustamiseks,
 - võttes arvesse Euroopa Nõukogu Parlamentaarset Assambleed 23. juuni 2015. aasta resolutsiooni demokraatlike institutsioonide toimimise kohta Aserbaidžaanis,
 - võttes arvesse Euroopa Nõukogu Veneetsia komisjoni 15. detsembri 2014. aasta arvamust, milles öeldakse, et valitsusväliste organisatsioonide käsitlevas seaduses hiljuti tehtud muudatustega piiratakse valitsusväliste organisatsioonide tegevust Aserbaidžaanis veelgi,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu suuniseid inimõiguste kaitsjate kohta ja nõukogu 23. juuni 2014. aasta järeldusi seoses nende suuniste 10. aastapäevaga,
 - võttes arvesse ÜRO Peaassambleel 9. detsembril 1998. aastal vastu võetud ÜRO deklaratsiooni inimõiguste kaitsjate kohta,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 135 lõiget 5 ja artikli 123 lõiget 4,
- A. arvestades, et üldine inimõiguste olukord Aserbaidžaanis on viimastel aastatel pidevalt halvenenud ning valitsusväliste organisatsioonide juhtide, inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike ja muude kodanikuühiskonna esindajate hirmutamise, represseerimise ja kriminaalvastutusele võtmine on kasvanud;
- B. arvestades, et auhindu saanud RFE/RLi uuriv ajakirjanik Hadia Ismailova mõisteti pärast seda, kui ta oli avaldanud mitu lugu presidendi perekonnaga seotud korrupsiooni kohta, väidetava vara omastamise ja maksudest kõrvalehoidumise süüdistusega seitsmeks ja pooleks aastaks vangi; arvestades, et inimõiguste kaitsjad Leyla ja Arif Yunus, keda süüdistati pettuses ja maksudest kõrvalehoidumises, mõisteti vangi vastavalt kaheksaks ja pooleks ning seitsmeks aastaks kohtumenetluses, mis ei vastanud rahvusvahelistele standarditele; arvestades, et tuntud inimõiguste aktivist Rasul Jafarov ja kõrgelt hinnatud inimõiguste advokaat Intigam Alijev mõisteti vangi sarnaste süüdistuste põhjal kohtumenetluses, milles rikuti jämedalt menetluseeskirju, ja viibivad praegu vastavalt kuue aasta ja kolme kuu ning seitsme ja poole aasta pikkuses vangistuses; arvestades, et paljud teised Aserbaidžaanis kodanikuühiskonna väljapaistvad esindajad on ikka veel vangistuses, sh Anar Mammadli, Rauf Mirkadirov, Ömar Mammadov, Tofiq Yaqublu, Ilgar Mammadov, Nijat Alijev, Araz Gulijev, Parviz Hashimli, Seymour Hezi, Hilal Mammadov ja Taleh Khasmammadov, ning arvestades, et nendest mõne tervis halveneb pidevalt;
- C. arvestades, et Leyla Yunus ja Rasul Jafarov juhtisid enne oma vangistamist väljapaistvate Aserbaidžaanis inimõiguste kaitsjate ja ekspertide rühma, mis koostas

nimekirja peaaegu sajast aserbaidžaanlasest, keda Euroopa Nõukogu 2012. aasta vastu võetud määratluse alusel võib pidada poliitiliseks vangiks;

- D. arvestades, et hirmutamist ja ahistamist ajakirjanike ja kodanikuühiskonna juhtide suhtes kasutatakse pidevalt, sh Meydan TV juhi Emin Milli vastu, kes on saanud tapmisähvardusi ja kelle pereliikmed on vahistatud fabritseeritud süüdistuse alusel, ning samuti Meydan TV heaks Aserbaidžaanis töötavate ajakirjanike vastu; arvestades, et reporterite vabaduse ja turvalisuse instituudi (IRFS) asutaja ja inimõiguste kaitsja Emin Huseinov palus pärast seda, kui tema vastu olid esitatud fabritseeritud süüdistused, varjupaika Šveitsis, ja laskis tühistada oma Aserbaidžaanis kodakondsuse;
- E. arvestades, et paljudele teistele ajakirjanikele ja kodanikuühiskonna aktivistidele on esitatud seoses nende inimõiguste alase tegevusega ametlik süüdistus, kehtestatud reisikeeld ja nende liikumisvabadust on piiratud; arvestades, et Aserbaidžaanis valitsus surub valitsusväliseid organisatsioone reguleerivate uute piiravate seadustega maha ka sõltumatuid rühmitusi; arvestades, et nende seaduste tõttu on paljud rühmitused olnud sunnitud oma tegevuse lõpetama, sest nende pangakontod külmutati või rahastamisallikad blokeeriti, kui valitsus keeldus andmast luba välismaistelt rahastamisorganisatsioonidelt uute toetuste saamiseks;
- F. arvestades, et rahumeelsed meeleavaldused on Bakuu kesklinnas tegelikult keelatud 2006. aastast saadik, ning arvestades, et hiljuti kehtestati uued karmid trahvid ja pikem haldusarestis viibimise aeg nende suhtes, kes korraldavad loata rahvakogunemisi või osalevad neis;
- G. arvestades, et IRFSi esimees ja ajakirjanik Rasim Alijev suri Bakuu haiglas pärast ränka peksmist, millele olid eelnenuid pidevad ähvardused ja hirmutamine kriitika pärast, mida ta oli avaldanud president Alijevi kohta sotsiaalmeedias;
- H. arvestades, et Aserbaidžaan on idapartnerluse üks asutajaliikmetest; arvestades, et EL ja Ida-Euroopa juhid on korduvalt kinnitanud, et idapartnerlus põhineb ühistel väärtustel ning vabaduse, demokraatia, inimõiguste ja põhivabaduste austamise ning õigusrõõgi põhimõtetel; arvestades, et Aserbaidžaan püüab oma suhteid ELiga parandada ja süvendada, eesmärgiga jõuda strateegilise partnerluseni;
- I. arvestades, et Euroopa Liit ei ole piiravate õigusaktide tõttu saanud valitsusväliste organisatsioonidele välja maksta 11 oma 13st toetusest ja tema võimalused Aserbaidžaanis sõltumatuid kodanikuühiskonna rühmitusi ja aktiviste rahastada on jätkuvalt väga kitsendatud; arvestades, et paljud Euroopa Liidu toetust saanud isikud on kas vangis, näiteks inimõiguste advokaat Intigam Alijev, või on maalt põgenenud ja oma tegevuse lõpetanud;
- J. arvestades, et OSCE büroo Bakuus suleti 4. juulil 2015 pärast seda, kui Aserbaidžaanis võimud otsustasid lõpetada Aserbaidžaanis valitsuse ja OSCE vahelise vastastikuse mõistmise memorandumi kehtivuse;
- K. arvestades, et Freedom House'i hinnangul ei ole Aserbaidžaan vaba, tema ajakirjandus ei ole vaba ja tema internet on osaliselt vaba; arvestades, et kogu Euraasia kohta on demokraatlik valitsemine viimase kümne aasta jooksul kõige rohkem alla käinud Aserbaidžaanis;

- L. arvestades, et Aserbaidžaanis on 2015. aasta novembris parlamendivalimised; arvestades, et Euroopa Parlament keeldus valimiste vaatlusmissiooni saatmisest, sest leiti, et vabade ja õiglaste valimiste korraldamiseks puuduvad tingimused ning sõna-, kogunemis- ja ühinemisvabaduse piirangud riigis teevad kandidaatidele võrdsete võimaluste loomise ja ehtsa konkurentsi tingimustes hääletamise võimatuks;
- M. arvestades, et valdkondlik koostöö on vastastikku kasulik, eelkõige energeetikasektoris; arvestades, et Aserbaidžaanil on potentsiaal saada üheks ELi peamiseks kaubanduspartneriks;
1. väljendab sügavat muret inimõiguste olukorra jätkuva halvenemise pärast riigis ning tuletab meelde, et EL omistab seoses kahepoolse koostööga erilist tähelepanu inimõigustele ja põhivabadustele, mis on idapartnerluse põhielemendid ja alustalad, millele on rajatud rahvusvahelised organisatsioonid, nt Euroopa Nõukogu ja OSCE, mille liige on ka Aserbaidžaan;
 2. nõuab, et vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusele vabastataks viivitamata ja tingimusteta vanglast kõik poliitilised vangid, inimõiguste kaitsjad, ajakirjanikud ja kodanikuühiskonna aktivistid, sh Hadia Ismailova, Leyla Yunus ja Arif Yunus, Anar Mammadli, Rasul Jafarov, Intigam Alijev, Rauf Mirkadirov, Ömar Mammadov, Tofiq Yaqublu, Nijat Alijev, Araz Gulijev, Parviz Hashimli, Seymur Hezi, Hilal Mammadov, Taleh Khasmammadov ja Ilgar Mammadov, ning nõuab, et tühistataks kõik nendele esitatud süüdistused ja taastataks täielikult nende poliitilised ja kodanikuõigused ja avalik maine;
 3. mõistab teravalt hukka Aserbaidžaanis kodanikuühiskonna ennenägematu mahasurumise; kordab, arvestades inimõiguste kaitsjate ning siseriiklike ja rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonide teateid poliitikategelaste, aktivistide ja ajakirjanike vastu kasutatavate fabritseeritud süüdistuste väidetava kasutamise kohta, et on sügavalt mures vangistatute kolleegide pärast, kes on veel vabad, kuid kelle suhtes käib kriminaaluurimine; nõuab tungivalt, et Aserbaidžaanis võimud lõpetaksid ajakirjanike, inimõiguste kaitsjate ja teiste valitsuse kritiseerijate valikulise kriminaalvastutusele võtmise ja vangistamise tava ning tagaksid, et kõikidele kinnipeetud isikutele, sh ajakirjanikele, poliitikategelastele ja kodanikuühiskonna aktivistidele tagataks kõik menetlusõigused, eelkõige advokaadi kättesaadavus omal valikul, perekonna juurdepääs ja muud õiglased kohtumenetlusnormid;
 4. peab tervitavaks Aserbaidžaanis võimude poolt Euroopa meditsiinitöötajate rühmale antud võimalust külastada Leyla ja Arif Yunust ning nõuab nende vabastamist, seda ka humanitaarpõhjustel; juhib tähelepanu Leyla ja Arif Yunuse ning Intigam Alijevi kinnipidamistingimustele, mille tõttu on tõsiselt halvenenud nende tervis ja mille tagajärjed võivad olla eluohtlikud; palub, et Aserbaidžaanis võimud lubaksid Euroopa meditsiinitöötajate rühmal Intigam Alijev läbi vaadata ning tagaksid, et kõik vangid saavad vajaduse korral nõuetekohast arstiabi;
 5. nõuab IRFSi esimehe, ajakirjanik Rasim Alijevi surma viivitamatut uurimist; võtab murega teadmiseks ühe ajakirjanike rühma väited, et Rasim Alijev suri, sest talle haiglas määratud arstid ei olnud vajalikku ravi määranud;
 6. tuletab Aserbaidžaanis võimudele meelde, et elanikkonna heaolu, mis hõlmab õiguste ja vabaduste austamist, on jätkusuutliku majanduskasvu oluline osa;

7. kutsub Aserbaidžaani üles järgima ja täitma kohustusi, mille ta on Euroopa Nõukogu liikmena võtnud; kordab oma üleskutset Aserbaidžaani võimudele täita kõiki Euroopa Inimõiguste Kohtu Aserbaidžaani puudutavaid otsuseid; nõuab Euroopa Inimõiguste Kohtu 16. juuni 2015. aasta otsuse ja kõigi muude Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuste täitmist;
8. nõuab tungivalt, et Aserbaidžaani valitsus teeks täielikku koostööd Euroopa Nõukogu Veneetsia komisjoniga, inimõiguste voliniku ja ÜRO erimenetlustega ning täidaks nende soovitusi, mis puudutavad inimõiguste kaitsjaid, ühinemis- ja rahumeelse kogunemise vabadust, sõnavabadust ja õigust mitte olla meelevaldselt kinnipeetud, eesmärgiga muuta oma õigusakte ja kohandada oma tavasid täielikus vastavuses ekspertide järeldustega;
9. kutsub Aserbaidžaani valitsust viivitamatult lõpetama kodanikuühiskonna ja inimõiguste alase töö mahasurumise ning tagama, et kodanikuühiskonna rühmitused ja aktivistid saavad tegutseda takistusteta ja tagakiusamise hirmuta, ning kuulutama sellega seoses kehtetuks kodanikuühiskonda rangelt piiravad seadused, vabastama valitsusväliste rühmituste ja nende juhtide külmutatud pangakontod ja lubama juurdepääsu välismaisele rahastamisele;
10. taunib meetmeid, mida Aserbaidžaani valitsus on korduvalt võtnud, et piirata Armeenia ja Aserbaidžaani kodanikuühiskonna rühmituste, noorteaktivistide ja haritlaste vahelist suhtlust, mis on väga tähtis kahe riigi vahel kaua püsinud vaenu ületamiseks; sellega seoses tuleb meelde olulist tööd, mida on selles valdkonnas teinud Leyla Yunus ja Arif Yunus;
11. kutsub Aserbaidžaani võime üles austama ajakirjandus- ja meediavabadust nii seaduses kui ka praktikas, internetis ja väljaspool seda, ning tagama sõnavabaduse vastavalt rahvusvahelistele standarditele ja lõpetama valitsuse kohta meediakanalite kaudu esitatava kriitika tsenseerimise;
12. on väga mures LGBTI inimeste olukorra pärast Aserbaidžaanis; mõistab teravalt hukka kõige kõrgematelt tasanditelt tuleva LGBTI inimeste vastase poliitilise vihakõne; palub Aserbaidžaani valitsusel lõpetada LGBTI inimeste õiguste nimel töötavate inimõiguste kaitsjate takistamine ja hirmutamine;
13. rõhutab, kui tähtis on tõsine ja vastastikku austav dialoog ELi ja Aserbaidžaani valitsuse, opositsioonijõudude ja kodanikuühiskonna vahel;
14. kordab, et läbirääkimised strateegilise partnerluslepingu sõlmimise üle Aserbaidžaaniga tuleks viivitamatult peatada, kuni valitsus ei ole võtnud konkreetseid samme üldiste inimõiguste austamise parandamiseks;
15. palub nõukogul, komisjonil ja Euroopa välisteenistusel rangelt kohaldada põhimõtet „rohke eest rohkem”, pöörates vastavalt ELi suunistele inimõiguste kaitsjate kohta eritähelepanu inimõiguste kaitsjate olukorrale, kohtunikkonna sõltumatusele, demokraatlikele reformidele ning põhiõigustele ja -vabadustele, ning selgelt välja tuua, millised on reformidega viivitamise tagajärjed; palub, et komisjon vaataks läbi kogu Aserbaidžaanile Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi kaudu antava ning inimõiguste kaitsjate, kodanikuühiskonna ja rohujuure tasandi inimestevahelise koostööga mitteseotud rahastamise ja peataks selle vajaduse korral, võttes arvesse

eespool mainitud juhtumeid seoses inimõiguste kaitsjatega, kes sattusid tagakiusamise alla inimõiguste rikkumiste avalikustamise tõttu; palub komisjonil ja liikmesriikidel säilitada rahastamine inimestevahelistele kontaktidele ja koostööle sellistes valdkondades nagu kodanikuühiskond, haridus ja teadlased ning noorte- ja üliõpilasvahetus;

16. palub nõukogul, komisjonil ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal ja komisjoni asepresidendil koondada tugev ja ühtne reageering Aserbaidžaanis valitsevatele repressioonidele, et teha selgeks, et praegune olukord on täiesti vastuvõetamatu ja olukord ei muutu normaalseks enne, kuni valitsus vabastab kõik poliitilistel ajenditel vangistatud isikud ja lõpetab sõltumatute kodanikuühiskonna rühmituste mahasurumise;
17. nõuab tungivalt, et Aserbaidžaanis tegutsevad Euroopa ettevõtted nõuaksid häälakalt inimõiguste standarditest kinnipidamist ja võtaksid kasutusele kõrged ettevõtte sotsiaalse vastutuse standardid, võttes arvesse oma tegevuse mõju inimõiguste olukorrale riigis;
18. peab kahetsusväärseks asjaolu, et Aserbaidžaanis inimõiguste olukorra seisukohalt ei ole ELi-Aserbaidžaanis inimõigustealane dialoog märkimisväärselt edenenud; kutsub Euroopa välisministrite üles dialoogi hoogustama, et muuta see mõjusaks ja tulemustele suunatuks, ning andma Euroopa Parlamendile regulaarselt aru;
19. palub ELi asutustel uurida põhjalikult president Alijevi ja tema pereliikmete vastaseid korrupsioonisüüdistusi, mis avalikustati uuriva ajakirjaniku Hadia Ismailova töö põhjal;
20. palub nõukogul vältida idapartnerluse riikide suhtes topeltstandardeid ja kaaluda sellega seoses sihtotstarbelisi sanktsioone ja viisakeeldu kõigi poliitilise tagakiusamisega seotud poliitikute, ametnike ja kohtunike vastu;
21. palub Aserbaidžaanis võimudel teha koostööd selliste piirkondlike organisatsioonidega nagu Euroopa Nõukogu ja OCSE ning hõlbustada nende esindajate visiite; mõistab teravalt hukka Aserbaidžaanis võimude otsuse sulgeda OSCE büroo Bakuus;
22. märgib, et sõltumatud valimiste vaatlejad, sh pikaajalised OSCE vaatlusmissioonid ja riiklikud vaatlejad, on täheldanud suuri valimisstandardite rikkumisi kõigil Aserbaidžaanis presidendi- ja parlamendivalimistel, sh 2003. aasta presidendivalimistel ja sellele järgnenud valimistel; väljendab tõsist muret selle pärast, kas 1. novembril 2015. toimuvateks valimisteks on ikka loodud vabad ja õiglasel tingimused, arvestades et opositsioonierakondade juhid on vangistatud, meedial ja ajakirjanikel ei ole lubatud vabalt ja hirmutamiseteta tegutseda ning valitseb hirmuõhkkond;
23. kutsub Euroopa välisministrite ja ELi liikmesriike üles hoiduma praegu valimisvaatlustest. Märgib, et demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (ODIHR) missioon on hetkel kohapeal ja oleks äärmiselt oluline teada saada tema analüüs olukorra kohta riigis;
24. tuletab meelde oma otsust saata Aserbaidžaanis Euroopa Parlamendi delegatsioon ning rõhutab, kui oluline on saata see delegatsioon võimalikult ruttu, et kõneleda Aserbaidžaanis võimudega sellistel pakilistel teemadel nagu inimõigused ja konflikt Mägi-Karabahhis;

25. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa välisteenistusele, Euroopa Ülemkogule, komisjonile, Aserbaidžaaani Vabariigi valitsusele ja parlamendile, Euroopa Nõukogule, OSCE-le ja ÜRO inimõiguste nõukogule.